

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Славянски филологии

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

(код и наименование)

Типологични, семантични, формални и прагматични аспекти на описанието на съвременния български език

Преподаватели: проф. Й. Тишева, доц. Кр. Алексова, проф. П. Осенова, доц. М. Джонова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	
Обща извънаудиторна заетост		
ОБЩА ЗАЕТОСТ		30
Кредити аудиторна заетост		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		2

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	20
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	15
3.	Демонстрационни занятия	15
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	20
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.	Изпит	30

Анотация на учебната дисциплина:

В курса се представят съвременните тенденции в езикознанието и прилагането на съвременните теории при изследването на българския език. Типологичните, семантичните, формалните и прагматичните аспекти на описанието на съвременния български език не се представят подробно в рамките на задължителните курсове по морфология и синтаксис на съвременния български език, така че една от целите на предлагания курс е да разшири знанията, които студентите имат по отношение на граматичните особености на съвременния български език. Една от основните цели на курса е да подпомогне студентите при създаването и верифицирането на собствена научна хипотеза. За тази цел студентите събират собствен корпус от емпирични данни, който трябва да бъде анализиран от гледна точка поне на един от представените на лекциите теоретични подходи към описанието на езика.

Предварителни изисквания:

Студентите да са слушали един семестър лекции по българска морфология и да имат успешно издържан изпит по общо езикознание.

Очаквани резултати:

Разширяване на знанията на студентите по отношение на моделите на описание на съвременния български език.
Формиране на умения за създаване на научна хипотеза и за събиране и анализ на емпиричен материал.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Типологични особености на съвременния български език. Описание на съвременния български език според различни типологически подходи (формална и съдържателна типология).	2
2	Описанието на съвременния български език от гледна точка на теорията за езиковите универсалии. Видове универсалии. За и против типологичните универсалии.	2
3	Формално описание на езиците. Практики и постижения във формалното описание на съвременния български език.	2
4.	Съвременни процеси и тенденции в морфологичната система на българския език. Речеви варианти – съвременни изследвания. Корпуси и верификация на изследователски хипотези.	2
5.	Обект и предмет на семантиката и на прагматиката. Езикови и речеви единици. Изречение, изказване, речев акт. Илокутивна сила на изказването. Описание на спецификата на съобщителни, въпросителни и побудителни изказвания в съвременния български език	2
6.	Видове речеви актове. Перформативи	2
7.	Речева ситуация – елементи (участници и неучастници; време; място). Принципи на успешното общуване. Максимите на Грайс	2
8.	Диалогично и монологично общуване. Структура на разговора	2
9.	Речев етикет. Учтивостта като прагматична категория.	2
10.	Особености на подготвеното и на неподготвеното общуване	2

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Типологични особености на съвременния български език
2	Теория за езиковите универсалии. Езикови универсалии в българския език
3	Формални подходи при описанието на езиците. Разлики между различните типове формално описание на езика.
4.	Практики и постижения във формалното описание на съвременния български език.
5.	Съвременни процеси и тенденции в морфологичната система на българския език. Речеви варианти – съвременни изследвания.
6.	Корпусна лингвистика. Приложение на корпусите на българския език при

	верификацията на изследователски хипотези.
7.	Обект и предмет на семантиката и на прагматиката. Езикови и речеви единици. Изречение, изказване, речев акт.
8.	Илокутивна сила на изказването. Описание на спецификата на съобщителни, въпросителни и подбудителни изказвания в съвременния български език.
9.	Видове речеви актове. Перформативи.
10.	Речева ситуация – елементи (участници и неучастници; време; място)
11.	Принципи на успешното общуване. Максимите на Грайс
12.	Диалогично и монологично общуване. Структура на разговора
13.	Прагматични маркери.
14.	Речев етикет. Учтивостта като прагматична категория.
15.	Особености на подготвеното и на неподготвеното общуване

Библиография

Основна:

Alexiadou, A. & T. Hall (eds.) 1997. *Studies on Universal Grammar and Typological Variation*. Amsterdam: John Benjamins.

Comrie, B. 1989. *Language universals and linguistic typology: Syntax and morphology*. Oxford: Blackwell, 1989.

Croft, W. 1990. *Typology and universals*. Cambridge: Cambridge UP.

Croft, William 1994. Semantic universals in classifier systems. – In: *Word* 45: 145-171.

Cysouw, M. Against implicational universals. - In: *Linguistic Typology* 7-1 (2003).

Greenberg J.H., 1966. *Universals of language*. Cambridge Mass: MIT Press.

Greenberg, J. 1974. *Language typology: A historical and analytic overview*. The Hague: Mouton.

Greenberg, J.H., C.A. Ferguson, E.A. Moravcsik (eds.) 1978. *Universals of human language*. Stanford: Stanford UP, 4 vols.

Greenberg, Joseph (ed.) *Some Universals of Grammar with Particular Reference to the Order of Meaningful Elements*. - In: *Universals of Language*. MIT Press, 1963.

Language Typology and Language Universals. An International Handbook. (Eds. M. Haspelmath, Ekk. König, W. Oesterreicher, W. Raible). volumes 1, 2. Walter de Gruyter, 2001.

Герджиков, Г. Неравномерният ход на разволя към аналитизъм в различните звена на системата и неговите причини. - *Втори международен конгрес по българистика. Доклади. 2. История на българския език*. София, 1987.

Герджиков, Г. Разволят на индоевропейските езици към аналитизъм и някои всеобщии типологически зависимости. - *Съпоставително езикознание*, XV, 1990, Nr 5.

Герджиков, Г. Тенденцията към аналитизъм - определение, метод за измерване, причини, следствия. - *Съпоставително езикознание* VIII, 1983, Nr 5.

Мангачева, Д. Диалогичното единство. Подкана - отговор (върху материал от португалски език). С., 2012.

Остин, Дж. Как с думи се вършат неща. С., 1996.

- Тишева, Й. Прагматични аспекти на устната реч. – електронна публикация на адрес: <http://slav.uni-sofia.bg/naum/liliseriess/diss/2013/3>
- Иванова, К., Р. Ницолова. Ние, говорещите хора. С., 1995.
- Климов, Г. А. Основы лингвистической компаративистики. М., 1990.
- Климов, Г. А. Принципы континентальной типологии. М., 1983.
- Мельников, Г. П. Системная типология языков. Москва: Наука, 2003.
- Мельчук, И. *Курс общей морфологии*. Том I, II, III, IV, V. Москва – Вена: Языки русской культуры, Wiener Slawistischer Almanach, Издательская группа “Прогресс”, 1998 – 2002.
- Джонова, М. Граматика на учтивостта. София: Парадигма, 2014.
- Осенова, П., К. Симов. Формална граматика на българския език. София, 2007
- Осенова, П. Граматическо моделиране на българския език (с оглед на автоматичната обработка на естествен език). София: Парадигма, 2016.
- Панфилов, К. Стадиална типологическа класификация на языков: опыт построения <http://www.erlang.com.ru/euskara/?linguistics-stadial>
- Пенчева, М. Езикови универсалии и типология. София: Издателство на СУ „Св. Климент Охридски”, 2006.
- Р. Ницолова. Прагматичен аспект на изречението в българския книжовен език. С., 1984.
- Тишева, Й., Кр. Алексова и кол. *Как говори съвременният българин – том 1. Граматика и устна реч*. София, Фондация „Фокус”, 2013
- Тишева, Й. *Как говори съвременният българин – том 2. Прагматика и устна реч*. София: Фондация „Фокус”, 2013.
- Алексова, Кр.. Езиковите нагласи и вариантността в устната реч. *Littera et Lingua. Series Dissertationes*, том 4, 2013. http://slav.uni-sofia.bg/naum/liliseriess/diss/2013/4 - lili_series4_aleksova_2013.pdf
- Лингвистична прагматика (съставител Ст. Димитрова). С., 2001.
- Димитрова, Ст.. Лингвистична прагматика. С., 2009.

Допълнителна:

Публикациите по въпросите на устното общуване на сайта за българска разговорна реч bgspeech.net

Съставил:

проф. д-р Йовка Тишева

проф. д-р Петя Осенова

доц. д-р Красимира Алексова

доц. д-р Марина Джонова